

uitdrukkingen van een vuur dat in het hart brandt" op ons in ons gewone leven niet.

Als het eens in ons hart toeging, zoals Jeremia het doorworstelde, zou er heel iets anders te zien komen.

Maar toch sluit dit allerminst uit, dat zulk een drijven en persen van God in het hart ook nu nog aan Gods heiligen bekend is.

Sterker nog, dat wie aan dit drijven van God in zijn hart vreemd is, den verborgen omgang van het kind met zijn Vader die in de hemelen is nog nauwlijks kent.

Ven vrede die aan de lucht is blootgesteld, gaat op en neder al naar de adem van den wind naar her- of derwaarts beweegt, en zoo ook moet de verlostte ziel voor haar God zijn, zich omringelende naar deze, of overbuitende naar gene zijde, al naar de adem des Heeren haar drijft.

Gevaar schuilt hier ontzeggelijk in, omdat de misleide ziel zoo licht voor een drijving van Gods Geest kan aarzelen, wat opkomt uit haar selve of in haar kwam van menschen of zelfs van Satan.

Het uiterste der voorzichtigheid is hier geboden, opdat de omgang met uw God, het heiligste wat ge hebt op aarde, u niet door zelfbedrog tot een valstrik worde.

De verslagenen door een valsche, ingebeldde mystiek zijn velen.

Maar om het gif dat kan insluipen neemt ge geen verstandeloos besluit om nimmermeer spijze te nuttigen. Slechts maant het u tot toezien op uw spijze en tot keur.

En zoo nu ook mag om het gif der valsche mystiek de verborgen omgang met uw God niet verlaten worden. Integendeel het zoeken van dien omgang, het jagen naar die zalige gemeenschap met het Leuzige Wezen, blijft op de verlossing des Heeren met onoverstaanbare drang werken. Slechts zijn ze tegen zelfbedrog en verleidende inbedding op hun hoede.

Uiteraard kleven ze aan het Woord.

Zonder dat Woord, zou hunner het drijven op de golven der levenszee zonder kompas zijn.

Nemda dat Woord van hen weg, en geen lamp die meer hun voet bestraalt, geen licht dat meer voor hen uitschijnt op hun pad.

Uit dat Woord vloeit als uit de eenige Bron al hun wijsheid.

Maar die heertelijke werking gaat voor hun ziel voort van dat Woord als bron uit. In en door dat Woord moet steeds God, de Heilige Geest hun toespreken. Eerst als Geestesgans dat Woord beschijnt, begint dit juweel voor hun zieloog te fonkelen.

Als het bij het lezen niet is, of God zelf in en door dat Woord hen toesprekt, pakt het hun ziel niet, en doortreft dat Woord hen niet met heiligen gloed.

Dat Woord is hun niets dan omdat het voor hun beest het Woord van hun God is. Dat Woord is en blijft instrument, en niet om dat Woord maar om den levenden God is het hun te doen. Eens als ze sterven nemen ze van die Heilige Schrift voor altoos afscheid, maar wat hun dan eeuwig blijft is hun Vader en hun God.

Roeken-religie is geen religie, en woorden-vroomheid verward het hart niet.

In alle religie gaat het de ziel om den almachtigen, den levenden, den slomtengevoordigen God, Schepper van hemel en aarde, Verlosser uit de banden des doods en Heiligmaker van het naar heiligheid dorstend genoot.

Een gebed buiten dien levenden God gebeden, is geen bidden. Biddingen, dat de lippen lofklanken uitsorten, maar de ziel buiten aanbidding blijft, is geen loven.

Onder alle lectuur en lof en smeking moet de Heilige dringen, moet er een uitgang van het hart in alle begeerte naar het Voorwerp van onze eeuwige liefde zijn. En eerst waar die liefde zoekt en niet rusten kan eer ze haar God gevonden heeft, is de vroomheid door de verborgenheid der godzaligheid, door het mysterie der religie in u werkende.

Zoolang dit nu, voor uw beest, een drang is, die van uwe zijde komt, maakt die drang u niet gelukkig.

Dan spreekt er nog alleen het heimwee van den balling in. Een onbeskund verlangen, dat onbevredigd blijft.

Want het is wel waar, dat wie zoekt vindt, maar niemand vond ooit omdat hij zocht. Al u vinden komt slechts van de u opzoekende, u ontmoetende, u verrijkende liefde Gods.

Just zoals bij Euzanus. Lukas en Kleopas zochten hun Jezus, maar dat ze hem vonden was alleen, omdat Jezus zelf bij hen kwam en zichzelf onder het breken des broods aan hen ontdekte.

Vooral bij Jeremia kwam dit sterk uit. Hij immer zocht zelfs niet. Integendeel hij ontvluchtte zijn God, en zocht aan het drijven van zijn God te ontkomen, toen de Heere hem ten kaste klein kreeg, en Jeremia zijn ziel wel moest ontlossen, en toen ja erkende dat het vuur in zijn hart, de gloed in zijn ziel door Gods eigen hand ontstoken was.

En eerst waar dat beest ook in u komt, is er zaligheid, is er de genieting eener alevestermeestere liefde.

Dan kent gij den Heere.

En dan is het ja, waarlijk, zins werking in uw binnenste, zijn persoonlijke bemoeienis met u. Dat ge niet meer vraagt, of God er is, en totter uw God is, maar dat ge weet en voelt en ontwaart. Daar is Hij, daar werkt en dringt Hij, daar van binnen in mijn eigen ziel.

De tempelaar van het hart is dan ontlost, en God Almachtig is tot de plaatsen zijner ruste in uw eigen hart ingegaan.

Dan gaat vanzelf uit die Sions-zaal van binnen het lied der aanbidding op, en wordt het offer van lof en liefde gemengd op zijn altaar.

Een zielwilde om niet onder woorden te brengen.

Ken heilige wellust om niet uit te spreken.

Een hemelsche gewaarwording die u de wereld te rijk maakt.

En dan komt bij den God van hemelen de God van buiten, want die God die u inkeert om bij u te overnachten, is ook diezelfde God, die door zijn voorlichtig beest, u lot beschikt, uw leven leidt, u met zijn stok en staf verbroodt als de God "van buiten" die u ten Herder die u wezen.

Eerst raagt ge dat zoo niet. Ge dacht veelvuldig uw leven in uw eigen hand te hebben. Ge wandelt af te hangen van allerlei omstandigheden, overgegeven te zijn aan allerlei grill en wilkeur van menschen, en ter proef te staan aan het booze opzet van Satan. En dan soms ja, een enkel maal, als het water aan de lippen kwam, die God die anders van verre stond, u te hulpe komende.

Maar nu viert u de schellen van de oogden. Nu ziet ge uw God overal, uw God in alles, uw God uw zinten en uw opstaan ontaringend, u beziende van achteren en van voren.

Neen, zelf vermoogt ge niets, en omstandigheden hebben geen macht, en geen mensch beschikt anders over u dan in schijn, en Satan, wat vreeselijk wezen hij ook zij, blijft toch een creatuur dat zonder Gods wil zich niet roeren noch bewegen kan.

En zoo komt ge dan tot een heel ander leven, tot een gansch andere existentie, tot een geheel ander "bevinden" en ontwaren.

Nu is het, van den morgen dat ge opstaat tot den avond als ge u ter ruste legt, altoos uw trouwe Herder die voor u uitgaat, die bij u is, die u aan zijn hand leidt, en die voortaan onafscheidelijk van uw lot en leven is geworden. Waar ge ook nederat of gaat, altoos uw God om u en nabij u. Met wien ge ook samen zijt, altoos uw trouwe God die derde in het geselschap. Al u spreken en spreken voor zijn oor, uw schrijven en schrijven voor zijn oog. Uw gaan en voortschrijden op het pad, een drukken van de voetstappen, die Hij er in gezet heeft.

Dat noemen we uw God buiten u.

En als nu die God buiten u mag saamstemmen met dien God in u, zoodat een lot en zieleven beide in zijn hand zijn, en van oogenblik tot oogenblik door zijn heilige tegenwoordigheid beheerscht worden, dan ja wijkt de konde van het zelfachtig hart, en verdooft het vuur van den valschen gloed, om alnu bevestigende in uw hart te maken den gloed eener heilige liefde, die van God komt en naar God u optrekt, en u met zijn verborgen omgang omsnoert.

Een zaligheid, waaraan ge dan wel bij oogenblikken weer ontzinkt, door nevelen die voor u zieleoog trekken, of door zonden die uw hart ontsetten. Maar die nevelen vaagt deszelfde liefde van uw God straks weer van u weg, en die zonden veroort Hij, om u ijlings weer het zalig beest van zijn vertroostende nabijheid, van zijn heiligende gemeenschap, van zijn zielverwikkende omgang te hergeven.

En zoo wordt werkelijk uw leven een geheel ander leven, uw bestaan een geheel ander bestaan.

Vroeger wel een God van verre, maar nu een God van nabij en tot binnen in u.

Immanuel.

God met ons!

E Voto.

Voor de vier deelen van E Voto zijn twee banden beschikbaar gesteld, zoodat beide malen twee deelen in één band worden gebonden.

Deze banden kunnen niet van linnen, maar moeten van sterk leder zijn, en voorts dien stillen, deftigen vorm hebben, die bij zulk een werk past.

Zulke banden zijn gereed voor het eerste paar deelen. De banden voor de deelen III en IV worden gereed gemaakt en kunnen binnen enkele weken verzonden worden.

Elke band kost één gulden.

Zij, die wenschen, dat deze band hun franco worde toegezonden, hebben zich daartoe aan te melden bij de Administratie van ons blad, onder overmaking per postwissel of in postzegels van 1/4 voor elk van de banden zonder aftrek van onkosten.

Op enkele aanvragen zonder betaling worden geen banden verzonden. Ook de thans reeds bestelde banden worden dus niet geleverd, tenzij men vooraf daarvoor het geld zende. Om verwaring te voorkomen, kan van dezen regel in geen geval worden afgeweken.

Met het in den band zetten der deelen belast de Administratie zich niet.

Door onvoorzien omstandigheden werd een klein getal Ex. van deel IV nog niet verzonden. Zij komen echter hoogstwaarschijnlijk in het begin van de volgende week tot verzending gereed.

De Administratie.

Amsterdam, 8 Nov. 1895.

Verklaring.

De ondsgeteekenden achten zich verplicht de navolgende verklaring publiek te maken.

In de Zinder Kerkbode, No. 44, pag. 3, kol. 3, laat de geachte redacteur twijfel doorschitteren, of de indiening van het verzoek, om eene Commissie van Enquête te benoemen, niet door één van hen beiden misbillikt werd.

Daar zij nu vooral van het voortnemen ten dezen onderrecht waren, en nochtans gemeend hebben, het ten slotte niet te mogen ontraden, zou het strijden met hun eereplicht, indien zij ook slechts den minsten twijfel lieten bestaan over de medeverantwoordelijkheid, die zij in deze zaak op zich hebben genomen.

Zij wenschen daarom hiernaede openlijk te verklaren, dat de benoeming van een Commissie van Enquête, naar hun vaste overtuiging, zooals de zaak in de maand Juni dezes jaars kwam te staan, een niet of te wijzen woordelijkheid was geworden.

Tot op dat oogenblik waren zij van tegenovergesteld gevoelen; waarom zij op de vorige Jaarvergadering met opzet elke uitging van overeenstemming pogden te bezwaren, en nog in Maart dezes jaars de bekende verklaring voorstelden, ten einde het geschil in den boeren van den Senaat tot oplossing te brengen.

De noodzakelijkheid om thans in anderen zin te adviseeren, sproot voor hen voort uit het feit, dat eenige weken vóór de Jaarvergadering, bij de gehoudene samsprekingen der hoogleraren, op een wijze, die voor hen elken twijfel uitsloot, gebelven was, hoe men verterdzaam stond tegenover een diepgaand verschil in beginsel.

Bij die samsprekingen, door hoogleraren over de beteekenis van Art. 11 der Statuten gehouden, was namelijk in de eerste plaats de vraag aan de orde gesteld: Wat vergen men moet inlaan, om tot de laatste keuzen van de Gerefor-

meerde beginselen te geraken; en hierbij nu bleek al spoedig, dat men bij de keuze van die twee vlak tegenover elkanter kwam te staan. Wat eenzijdigs als de eenige goede weg werd aangekend, werd anderzijds bevestigd verworpen.

Dit feit behoeft thans niet langer verzwegen te worden, overmits het reeds buiten hun toedoen bekend werd.

Waar men nu bleek zich te bewegen langs twee geheel uiteenlopende wegen, sprak het vanzelf, dat men noodzakelijkerwijs ook bij geheel tegenovergestelde resultaten moest uitkomen, en volgde hieruit h. i. dat men met een diepgaand verschil van beginsel te doen had.

Onder deze omstandigheden nu was, naar hun oordeel, juist zulk een geval aanwezig, als waarvoor Art. 11 opzettelijk in het *Huishoudelijk Reglement* was ingelast.

Over de beteekenis van dit artikel konden zij niet in twijfel verkeeren, overmits het door hen zelve, op verzoek van h. h. Directeuren, was ontworpen, en de vergadering het, zonder eenige wijziging of bespreking, had aangenomen.

Deze betoekenis nu lag in het minst niet daarin, dat zulk eene Commissie zekere beslissing van het Collegie van heeren Directeuren of Curatoren, als zoodanig, aan revisie had te onderwerpen; noch ook daarin, dat de haar optredende Collegie in verzuim of buitenactie waren gesteld; maar uitsluitend in de poging, om door zulk een Enquête, in hachelijke oogenblikken, gewaar van de Universiteit af te wenden.

Dit gevaar bestond hier, eenzijdigs in het dreigend verlies van een door allen gewaardeerd hoogleraar, of anderzijds, hetzij in het afschrijven van de Universiteit van haar grondslag, hetzij in de afsnijding van haar leetocht.

Beide gevaren nu konden door zulk een Commissie van Enquête besworen worden, overmits zulk eene commissie blijkens Art. 11 in mandaat heeft, allereerst om te pogen de ingediende beswaren in der minne uit den weg te ruimen; en alleen zóó dit onverhoopt mislukken mocht, over die beswaren na onderzoek advies uit te brengen; en dat wel in dier voege, dat geheel de zaak binnen een betrekkelijk kort tijdsverloop kunne afdoen.

Just nu in de behoefte aan zulk een versnelde beindiging van het geschil, lag h. i. de noodzakelijkheid, om tot zulk een buitengewonen maatregel de toevlucht te nemen.

De gewone behandeling toch door de Collegies van heeren Curatoren en Directeuren kon na het incident, waarop hierboven gewezen is, niet anders dan na zeer langen tijd tot afdoening der zaak leiden.

Heeren Curatoren waren namelijk van den Senaat inwachtende eene uitsluiting van de wijze, waarop zulk een geschil door hen kon beoordeeld worden; en deze uitsluiting kon de Senaat niet geven, dan na vooral zijn onderzoek naar de beginselen vollooid te hebben.

Daar nu dit onderzoek, reeds bij de eerste schrede, gestuit was op principieel verschil, kon, zoo men al niet doodliep, in geen geval anders dan na zeer langdurige besprekingen en onderhandelungen, die zich allicht over meerdere jaren zouden hebben uitgestrekt, op die manier een uitweg gevonden worden.

De vraag rees derhalve, of het bestaan van een Universiteit, die van giften van particulieren leeft, zulk een middel van afdoening der zaak lijden kon.

Deze vraag nu oordeelden zij, toen hun advies werd gevraagd, niet dan in ontkenningen zin te mogen beantwoorden.

Reeds nu waren lidmaatschappen opgezegd en de contributies aanmerkelijk verminderd.

De Universiteit werd alzoo rechtstreeks in haar bestaan bedreigd.

Iets waartegen niet geldt, dat leden en contribuanten juist in dit onthouden van hun contributie het geteete middel bezaten, om van hun meening te doen blijken.

Zoo toch kan alleen spreken wie onze organisatie niet kent, of niet doorziet.

Een lid namelijk kan niet zijn oordeel over een enkel katheder vellen, door inhouding van zijn contributie. Wie zijn contributie inhoudt treft alle katheders tegelijk, en altoos heel de stichting.

Het was dan ook juist met het oog op deze, uit de Statuten voortvloeiende, omstandigheid, dat zij indertijd hebben voorgesteld, de mogelijkheid voor het instellen van zulk een Commissie van onderzoek te openen; en van actuen zouden zij zich moeilijk een geval weten te denken, waarop het alius in het leven getreden Art. 11 eerder, en meer rechtsoverts slaan kon, dan het onderhavige.

Zoolang dan ook niet is aangewezen, langs welken anderen en biteren weg, de bestaande moeilijkheid tot oplossing ware te brengen geweest, zonder het gevaar voor onze Universiteit te bestendigen en in zijn dreigend karakter te doen klimmen, blijven zij van oordeel, dat geen uitsel voor nogmaals een vol jaar verantwoord zou zijn geweest, en dat uit dien hoofde het inslaan nu reeds van den weg, dien Art. 11 ontloot, niet mocht worden ontreden.

Een weg, welks betreding in het minst geen "aanval", veel min eenige daad van "vijandschap" kon bedoelen, maar die allereerst de mogelijkheid uitsloot, om tot uiten lief over te slaan te brengen, en voorts om door verstelling van de handeling het gevaar, dat of het beginsel of het bestaan van onze Universiteit bedreigde, nog tijdig af te wenden.

Dat in het desbetreffende stuk de gezeten beswaren eenzijdigs breed, en telkens met citaten, zijn uiteengezet, was de uitdrukkelijke eis van het artikel. Dat kon niet anders. En na beslissing kunnen zij niet anders oordeelen, of er wordt over den hoogleraar, dien het geldt, in dit stuk niet anders dan op eervolle wijze gesproken.

Aangenaam zou het hun zijn, indien de bladen, die zich over deze zaak uitspreken, deze laatste verklaring wilden overnemen.

Al weten zij toch voor zich-zelf in deze geheele zaak voor het aangezichte Gods gehandeld te hebben, ook het oordeel der broederen mag hun niet onverschillig zijn.

F. L. RUTGERS.
A. KUYPER.

Amsterdam, 5 November 1895.

Vergissing.

Onze redactie behield zich het recht voor, om terug te komen op de tegenspraak, waarin de jongste brochure van den heer Lohman ons, op grond van breede citaten, met ons zelve zocht te brengen.

Natuurlijk toetsen we deze onderstelde tegenspraak uitsluitend aan den inhoud van ons blad, zonder ook maar met een woord in te gaan op het verband, waarin de schrijver deze citaten met zijn pleidooi brengt.

Waar we hier voor opkomen is uitsluitend de eere onzer redactie.

De indruk is gegeven, alsof we nu zus dan zóó spraken, en dit zou den invloed van ons woord ondermijnen.

Daarom en daarom alleen achten we ons verplicht, door een enkele vingerwijzing aan te tonnen, hoe uitsluitend vergissing en misverstand den geachten schrijver tot een beroep op deze citaten kon verlokken.

We bepalen ons ditmaal tot twee citaten uit ons No. 318 en 320.

In ons No. 318 schreven we, dat het gebod uit Lev. 24:15-17, hetwelk de terdoodbrenging eischte van een iegelijk die onder Israël den Naam gelasterd had, als zoodanig, niet geldt als strafrechtelijke bepaling voor andere volken; en lieten ons toen in deser voege uit:

"Van laterlijke toepassing van dit gebod kan geen sprake bij ons zijn. Dan toch zou alleen hij onder deze bedreiging vallen, die opzettelijk den NAAM had gelasterd"; dan zou geen aardch rechter, maar God de Heere zelf recht moeten spreken; zoo het vonnis bepaaldelijk de steening moeten zijn; en niet de beul, maar heel het volk moeten executeren.

"Ook zij" (de tegenstanders) zullen dan zeggen: Neen, letterlijk, als concreet gebod geldt het niet, maar zooveel zegt ons dit gebod dan toch, dat God de Heere wil dat de lasteraar gedood worde, en wijl nu ten onzent alleen de Overheid het recht heeft, om iemand het leven te ontnemen, zoo volgt hieruit, dat de Overheid ten onzent tot het doden van zulk een lasteraar gehouden is.

"Maar ook al daalt men tot dit veel zwakkere af, dan nog houden we aan en blijven vragen: Hoe weet ge uit dit verhaal" (dat aan den tekst voorafgaat) "dat het Gods wil is, om zulk een vloeker ook nu nog en in alle landen en tijden te doden? Is het niet zeer wel mogelijk, dat Gods wil hier volstrekt niet algemeen en over alle volken, maar uitsluitend voor de bijzondere beoedeling van Israël is medegedeeld? En dant gij het aan, om, waar, op zijn zachtst genomen, deze mogelijkheid toch altoos openblijft, de Overheid te wapenen en te machtigen tegen den ketter?"

"Bovendien, zoo ge dan [dat] al aanneemt (wat we u betwisten) en dan onderstelt, dat hier aan alle Overheid zulk een macht en last verleend wordt, zeg dan ons, bidden we u, wat u dan recht geeft, om, indien het dan duidelijk Gods wil is, dat zulk een lasteraar of vloeker onverwijld sterfe, in uw wetregel te schrijven" (gelijk sommigen gedaan hadden) "dat bij in den regel niet behoort te sterven, dat ballingschap meestal volstaan kan, en dat slechts in het alleruiterste geval tot executie met het zwaard of met den strop mag worden voortgeschreden."

"Gij, die zegt, Gods wil te eerbiedigen, maakt gij dan het recht Gods niet krachteloos door uw toegeevende inzettingen?"

En in gelijken zin schreven we in No. 320:

"Niet alleen de wet van de Tien Geboden geldt voor onze Overheidspersonen, maar heel de Wet Code, gelijk die in de H. Schrift staat voor ons ligt, met ook de Overheidspersonen maar door, wat elk onzer moet doen, t. w. onderscheiden tusschen den wille Gods, waarvan het beginsel in de geboden der Wet is uitgedrukt, en de wijze waarop dat beginsel in ons land en in onzen tijd moet toegepast."

Nu acht de schrijver van het vlugschrift, dat hetgeen hier van Lev. 24:15-17, en in het algemeen van de dusgenaamde Mozaïsche wetgeving door ons werd gezegd, ook toepasselijk is op Gen. 9:6.

Ware dit nu zoo, dan waren we uiteraard met ons zelve in lijfrechte tegenspraak.

Ons gevoelen toch was, en is, dat Gen. 9:6 ook nu nog pertinent voor ons geldt, en dat daarentegen bepalingen als in Lev. 24:15-17 voorkomen, ons alleen binden door het beginsel dat daaraan ten grondslag ligt.

De schrijver daarentegen oordeelt dat ook Gen. 9:6 ons alleen door het beginsel bindt, en beroept zich voor dit zijn gevoelen op ons oordeel over Lev. 24:15-17.

Hier nu is niets in het spel dan eene vergissing zijnerzijds.

Immers de strafwetgeving die God aan Israël gaf, was een nationale wetgeving, die alleen dat ene volk betrof, en diensgevolge als wetgeving gewijf, zoodra aan het bestaan van dat volk in een eigen staatsfeer een einde werd gemaakt.

Gelijk Calvijn en alle Gereformeerde leeraars eenparig betuigen, is deswege deze nationale wetgeving van Israël op ons en andere volken niet meer van toepassing, en bindt ons alleen het beginsel dat aan die wetgeving ten grondslag ligt.

Maar tot die nationale strafwetgeving behoort natuurlijk Gen. 9:6 volstrekt niet.

De ordnantie van Gen. 9:6 is voor Noach en al zijn nakomelingen gegeven. Daar hier toe nu ook ons volk behoort, dus ook voor ons.

Wat we over Lev. 24:15-17 schreven, handelde alzoo over een geheel andere stof,

en is in geen enkel opzicht met Gen. 9:6 vergelijkbaar.

Er valt hier derhalve geen de minste tegenspraak te ontdekken, maar er heerscht integendeel volkomen overeenstemming, indien we in No. 318 en 320 van ons blad opkomen tegen hen, die de nationale strafwetgeving van Israël thans nog willen doen gelden; en daarentegen de ordnantie van Gen. 9:6, als thans ook voor ons nog geldende, handhaven.

Dit alles beheerschend onderscheid voorbijzende, heeft de schrijver zich in zijn beroep op onze uitspraak, we gelooven gaarne, geheel te goeder trouw, vergist.

Kerkverband.

Sedert eenigen tijd gaan er van zekere zijde stemmen op, die bezwaar maken tegen enkele uitdrukkingen, zegswijzen of voorstellingen door den hoofdredacteur van dit blad over eenige godgeleerde stoffen door den druk gemeen gemaakt.

Een enkele is zelfs van oordeel, dat de onderlingen hierop behooren toe te zien.

Formeel nu hebben we hiertegen niet de allerminste bedenking.

Liefde voor de waarheid, voor de eere Gods en voor de kerken, en evenzoo liefde voor den broeder, die men acht op een of ander punt te dwalen, kan zelfs gebiedend, dat men in zulk een geval op meer dan eens wijze protesteert en waarschuwt.

Ook bestaat er geen twijfel over, of de hoofdredacteur van ons blad zou te allen tijde bereid worden gevonden, om zich of te verantwoorden, of waar hem ongelijk bewezen werd, zijn oordeel te wijzigen.

Dat het oordeel der kerken ten deze competent is, staat evenzoo boven allen twijfel.

Niet dat men daarom op alle slakken zout moet leggen, of iemand vangen moet in een woord. Maar als het beginselen raakt, is ook o. i. zwijgen volstrekt niet altijd geoorloofd.

Wel mag men hierbij ééa ding niet vergeten; en dat is, dat elk kerkverband rust op zeker kerkelijk akkoord, en derhalve alleen in zoverre bindt, als dit akkoord een band aanwijst.

Een eenparigheid van gevoelen, die zich tot alle punten in den omtrek, en zelfs tot de wijze van uitdrukking uitstrekt, is in de kerk op aarde nimmer bedoeld noch bereikt.

Steeds hebben de kerken begrepen, dat er stukken waren, waarvan in geen geval tweerlei meening kon worden toegelaten; maar ook dat over andere stukken nog niet dat volle, heldere licht was opgegaan, hetwelk den een recht zou geven, om den ander uit te sluiten.

We behoeven slechts aan de Supralapsariers en Infalapsariers te herinneren, om duidelijk te maken, hoe ook onze Gereformeerde kerken zelfs op lang niet zoo onbeduidende punten tweerlei meening hebben vrijgelaten.

Evenzoo was het met het geschil der Voetianen en Coksianen.

En zoo is het ook nu nog op tal van punten, waaromtrent lang niet allen eenstemmig denken, en waarvoor toch de kerken nooit een beslissend oordeel geveld hebben.

Natuurlijk betwist niemand dat de kerken desverricht niet het recht zouden bezitten, om allens op een of meer van zulke punten tot nadere formulering der Belijdenis te komen.

Komen eenmaal, onder Gods genade, onze kerken weer tot hooger geestelijken bloei, dan zal dat o. i. op meer dan één punt zelfs moeten geschieden.

Dan echter zal het onderwerp, waarmede zulk een punt in verband staat, in zijn geheel moeten overzien worden, en zal het kerkelijk oordeel eerst kunnen volgen, nadat over zulk een onderwerp genoegzaam licht is verspreid, zoodat de verschillende inzichten in goede orde en in juiste formulering tegenover elkander zijn komen te staan.

Of nu dit laatste met opzicht tot de definitie van de Theologie als wetenschap, die in den Doopeling te onderstellen qualiteit, de aggregatorische of organische opvatting van het Lichaam van Christus, het uitgangspunt der rechtvaardigmaking, en zooveel meer, reeds het geval is, blijft thans hier buiten bespreking.

We wenschten met deze opmerking alleen op zekere mildheid in de praktijk der vaders te wijzen.

Doch dit neemt in het minst niet weg, dat een ieder ten deze handelen moet naar zijn overtuiging.

Wie bij de kerken klagen wil, klage bij de kerken.

Of ook wie dien weg te lang acht, kan zich tot Deputaten wenden.

Er zijn toch vanwege de kerken Deputaten benoemd, om toezicht te houden op de Theologische faculteit der Vrije Universiteit.

Oordeelen nu deze Deputaten dat één of meer hoogleraren dezer faculteit uit het goede spoor gaan, dan ligt het ongetwijfeld op hun weg om hierop inspraak te maken.

En men kan er zeker op gaan, dat Directeuren en Curatoren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs of Gereformeerden grondslag, vollen ernst zullen maken met elke bedenking die tegen het onderwijs aan de Vrije Universiteit, als in strijd met de Gereformeerde beginselen, mocht worden ingebracht.

Zij weten het toch, aan de handhaving der beginselen hangt haar toekomst.

Zoo staan er zelfs twee wegen open, om wezenlijke of ondersteld kwaad te stuiten.

Beginselen moeten ons heilig zijn.

Slechts zie men, eer men hiertoe overgaat, wel toe, voor welke beginselen men opkomt, en tegen welke beginselen men zich overstelt.

Vergissing ware hier heilloos!

Bij den e dien we vast dat men zich onze vaders om, in strijd allerlei kinder zelve te doo doopt, te erk

De regel kinderkeens d vigen" zijn n die door helf schap met l 3^e, de beslis geloovige onder ceas zijn kinderke "geloovigen" pen, alvoreu hooren tot t deel der kerf

Evenzoo: kens der ge door de kerf overmits hun men is; 3^e, s niet te doope doopt, zoo l bestaan, en l

En ook: kinderkeens d die buiten h het kentecke wandel; en y niet te doope

Een reeks: op allerlei wij dan uit het b van de klein en dat voor die blijkens het oordeel conclusie om strijd is met